

videre Spørgsmaal som med Hensyn til de i de anmeldte Bøger behandlede driftsøkonomiske Betingelser for Virksomhederne og samfundsøkonomiske Forhold for de enkelte Brancher er der stadig meget at gøre ogsaa efter Fremkomsten af de to Værker. Paa Grund af Synspunkternes Nyhed og Nødvendigheden af først at gøre op med en i stor Udstrækning forældet, klassisk paavirket Tankegang har Arbejdet hidtil været stærkt abstrakt. Den næste og meget interessante Opgave bliver en empirisk Udfyldning af Rubrikkerne.

F. Zeuthen.

Harry D. White: THE FRENCH INTERNATIONAL ACCOUNTS 1880-1913. Harvard Economic Studies, vol. XL. Cambridge Mass. 1933. 359 S. (tilsendt gennem Høst & Søn).

Det her foreliggende Arbejde slutter sig smukt og værdigt til den Række værdifulde induktive Studier, hvormed Professor *Taussig* og hans Elever har beriget den internationale Handels Teori. Det stadige Omkvæd i Professor *Taussigs* Forelæsninger var, at »until we test and verify the hypothesis, we have no theory of international trade; we have no more than prolegomena to a theory«. Og det turde være *Taussigs* største og varigste Fortjeneste paa dette Omraade, at baade han selv og — tilskyndet af ham — Mænd som *Viner*, *Graham*, *Williams*, *Angell* og nu *White* er gaaet i Gang med en saadan Prøvelse af de overleverede deduktive Ræsonnementer.

I den foreliggende Bog gælder Verifikationen dels Læren om de internationale Kapitaloverførsels Mekanik, dels den ortodokse Tro paa, at uindskrænket Frihed til at eksportere og importere Kapital er til Fordel ikke blot for Verdensøkonomien i dens Helhed, men ogsaa for de enkelte af Kapitalvandringen berørte Lande taget hver for sig.

Forfatteren forsøger i Arbejdets første Del (S. 36—123) at opgøre Frankrigs samlede Betalingsbalance for hvert enkelt Aar i Perioden 1880—1913. Det Talmateriale, han har haft at bygge paa, er paa mange Omraader yderst magert og næppe heller fuldt paalideligt — han gør selv opmærksom paa, at det viste sig langt ringere end ventet — og han maa derfor ofte nøjes med mere eller mindre vilkaarlige Skøn. Som Helhed synes disse vel underbyggede, ligesom de isprængte metodologiske Betragtninger frembyder adskilligt af Interesse. Til Belysning af Forf.s Talbehandling bør det dog anføres, at Sammentællingen af adskillige Tabelkolonner er forkert (saaledes skal der i Tab. 22 Kol. 28 staa 30.335, i Kol. 29 28.364 og i Kol. 31 30.150, og i Tabel 24 skal Kol. 8 ende med 44.645). En Smule betænkelig bliver man ogsaa, naar Forf. S. 212 om en meget betydelig Afvigelse mellem hans eget Skøn og samstemmende Beregninger foretaget af *Rist*, *Soetbeer*, *Haupt* og de *Foville* frejdigt erklærer, at »the difference of a billion francs is puzzling and there appears to be no reasonable explanation for it«. Endelig er Kommentaren til Tabel 36 (S. 218—20) noget skødesløst affattet. Skal man tro Tabellen havde Frankrig ikke Depression i 1882 og omvendt ingen Genopblomstring i 1886, saaledes som Teksten angiver. Og for Englands Vedkommende modsiger Tabellen Tekstens Karakteristik af Aarene 1885, 1889, 1895 og 1903, ja for 1889 og 1895 modsiger endog Teksten sig selv.

Af de talmæssige Resultater, der naas, skal her kun enkelte anføres. Medens fransk Kapital anbragt i Udlandet i 1880 androg ca. 13 Milldr. Fres. og udenlandsk Kapital anbragt i Frankrig samtidig beløb sig til ca. 4 Milldr. Fres., var de tilsvarende Tal for 1913 44,6 og 5,3 Milldr. De godt 30 Milldr.

videre Spørgsmaal som med Hensyn til de i de anmeldte Bøger behandlede driftsøkonomiske Betingelser for Virksomhederne og samfundsøkonomiske Forhold for de enkelte Brancher er der stadig meget at gøre ogsaa efter Fremkomsten af de to Værker. Paa Grund af Synspunkternes Nyhed og Nødvendigheden af først at gøre op med en i stor Udstrækning forældet, klassisk paavirket Tankegang har Arbejdet hidtil været stærkt abstrakt. Den næste og meget interessante Opgave bliver en empirisk Udfyldning af Rubrikkerne.

F. Zeuthen.

Harry D. White: THE FRENCH INTERNATIONAL ACCOUNTS 1880-1913. Harvard Economic Studies, vol. XL. Cambridge Mass. 1933. 359 S. (tilsendt gennem Høst & Søn).

Det her foreliggende Arbejde slutter sig smukt og værdigt til den Række værdifulde induktive Studier, hvormed Professor *Taussig* og hans Elever har beriget den internationale Handels Teori. Det stadige Omkvæd i Professor *Taussigs* Forelæsninger var, at »until we test and verify the hypothesis, we have no theory of international trade; we have no more than prolegomena to a theory«. Og det turde være *Taussigs* største og varigste Fortjeneste paa dette Omraade, at baade han selv og — tilskyndet af ham — Mænd som *Viner*, *Graham*, *Williams*, *Angell* og nu *White* er gaaet i Gang med en saadan Prøvelse af de overleverede deduktive Ræsonnementer.

I den foreliggende Bog gælder Verifikationen dels Læren om de internationale Kapitaloverførsels Mekanik, dels den ortodokse Tro paa, at uindskrænket Frihed til at eksportere og importere Kapital er til Fordel ikke blot for Verdensøkonomien i dens Helhed, men ogsaa for de enkelte af Kapitalvandringen berørte Lande taget hver for sig.

Forfatteren forsøger i Arbejdets første Del (S. 36—123) at opgøre Frankrigs samlede Betalingsbalance for hvert enkelt Aar i Perioden 1880—1913. Det Talmateriale, han har haft at bygge paa, er paa mange Omraader yderst magert og næppe heller fuldt paalideligt — han gør selv opmærksom paa, at det viste sig langt ringere end ventet — og han maa derfor ofte nøjes med mere eller mindre vilkaarlige Skøn. Som Helhed synes disse vel underbyggede, ligesom de isprængte metodologiske Betragtninger frembyder adskilligt af Interesse. Til Belysning af Forf.s Talbehandling bør det dog anføres, at Sammentællingen af adskillige Tabelkolonner er forkert (saaledes skal der i Tab. 22 Kol. 28 staa 30.335, i Kol. 29 28.364 og i Kol. 31 30.150, og i Tabel 24 skal Kol. 8 ende med 44.645). En Smule betænkelig bliver man ogsaa, naar Forf. S. 212 om en meget betydelig Afvigelse mellem hans eget Skøn og samstemmende Beregninger foretaget af *Rist*, *Soetbeer*, *Haupt* og de *Foville* frejdigt erklærer, at »the difference of a billion francs is puzzling and there appears to be no reasonable explanation for it«. Endelig er Kommentaren til Tabel 36 (S. 218—20) noget skødesløst affattet. Skal man tro Tabellen havde Frankrig ikke Depression i 1882 og omvendt ingen Genopblomstring i 1886, saaledes som Teksten angiver. Og for Englands Vedkommende modsiger Tabellen Tekstens Karakteristik af Aarene 1885, 1889, 1895 og 1903, ja for 1889 og 1895 modsiger endog Teksten sig selv.

Af de talmæssige Resultater, der naas, skal her kun enkelte anføres. Medens fransk Kapital anbragt i Udlandet i 1880 androg ca. 13 Milldr. Fres. og udenlandsk Kapital anbragt i Frankrig samtidig beløb sig til ca. 4 Milldr. Fres., var de tilsvarende Tal for 1913 44,6 og 5,3 Milldr. De godt 30 Milldr.

Fres., som Frankrig saaledes netto investerede i Udlandet i disse 34 Aar, anslaaes til mellem Trediedelen og Halvdelen af Landets samlede Opsparing i samme Periode. Alligevel konstateres det — i Modsætning til den gængse Opfattelse — at Frankrig ikke i denne Periode var naaet til det Stadium i et Kreditorlands Udvikling, hvor Renteindtægten af Fortidens Kapitalanbringelser overstiger den aarlige Nyinvestering, og at dets Overskudsimport maa forklares eller bortforklares paa anden Maade (Turistindtægter, der i 1913 anslaaes til 600 Mill. Fres. og for hele Perioden androg over 13 Milldr. Fres.; Undervurdering af Eksporten i den officielle Statistik).

I Bogens indledende Kapitel (S. 3—35) gives en klar Oversigt over de forskellige Opfattelser af den Mekanisme, hvorigennem internationale Kapitaloverførsler fuldbyrdes. Her modstilles den klassiske »*specie-flow-price mechanism*» og den moderne »*changes-in-demand-schedules mechanism*»; i denne Forbindelse søger Forf. bl. a. at dele Sol og Vind lige mellem Keynes og Ohlin i deres kendte Polemik angaaende Transferproblemet. Hans eget Bidrag er her en Fremhævelse af, at Guldets Betydning i Transfermekanismen ikke kan maales med Netto guldebevægelsernes Størrelse; ogsaa en forbi-gaaende Til- og Bortstrømning af Guld kan (ved Siden af Ændringer i Landenes kortfristede udenlandske Tilgodehavender) danne Basis for de Forskydninger i Efterspørgselskurverne, hvorpaa den moderne Transferteori lægger Hovedvægten.

Analysen i Bogens anden Del (S. 127—312) gør Forf. skeptisk overfor Muligheden af at opstille en enkelt Faktor som *causa efficiens* i Transfermekanismen. I hvert Fald lader dette sig ikke gøre for Frankrigs Vedkommende. Han havner derfor (S. 306—10) i en eklektisk Teori, der søger at medtage det væsentlige i begge de stridende Transferforklaringer og supplere dette med andre Momenter, særlig en Fremhævelse af Sammenhængen mellem Konjunkturbevægelserne og de internationale Kapitaloverførsler, en Sammenhæng, der dog desværre ikke lader sig nærmere belyse paa Grundlag af det foreliggende franske Materiale. Som venteligt hos en Elev af Taussig er saavel Kritiken af den neo-klassiske Teori som Tilslutningen til de moderne ikke-ortodokse Synspunkter holdt i meget forsigtige Vendinger. Det fremdragne Materiale synes i Virkeligheden at tale stærkere til Gunst for det moderne Standpunkt, end Forf. selv vil medgive, jfr. særlig Konklusionen S. 171 og Kurven S. 167. Man undres over, at Forf. først tilsyneladende blankt accepterer Taussigs Begreb »*gross barter terms of trade*» og ofrer omtrent et helt Kapitel (S. 226—38) paa Beregningen heraf, naar han dog sluttelig kommer til det — utvivlsomt rigtige — Resultat, at dette Begreb er saa temmelig værdiløst. Til Gengæld maa det beklages, at han ikke har gjort Brug af Sondringen mellem »*commodity terms of trade*» og »*factoral terms of trade*»; derved vilde f. Eks. den besværlige Udredning S. 253—54 have vundet i Klarhed; til den der paapegede Mulighed for, at ændrede »*barter terms of trade*» kunde skyldes Forandringer i »*real costs*», burde iøvrigt være føjet, at de evt. ogsaa kunde bero paa Ændringer i »*reciprocal demand*», en Mulighed, som dog senere antydes i en parentetisk Bemærkning S. 261. Det er ikke rigtigt, naar det om Forholdet mellem den klassiske og den moderne Transferteori hedder, at den Tendens mod Ligevægt, som fremkaldes gennem selve Efterspørgselskurvernes Forskydning, kan fremmes eller hæmmes ved For-

skydninger i Forholdet mellem Import-, Eksport- og Hjemmemarkedsvarenes Priser; disse Ændringer i »*sectional price levels*« virker ganske rigtigt som »a supplementary force, which is potent in proportion with the need«, d. v. s. de kan fremme Tilpasningen mere eller mindre stærkt, men det ses ikke, hvorledes de ligefrem skulde kunne modvirke den.

Forf. stiller sig ogsaa skeptisk overfor den traditionelle Opfattelse, hvorefter en Indgriben i Kapitalens Frihed til at strømme fra Land til Land ubetinget maa fordømmes. I Lyset af de senere Erfaringer kan jo ethvert Barn kritisere den Retning, Kapitalstrømmen fra Frankrig tog, men ogsaa paa Basis af de paa Investerings-tiden foreliggende Kendsgerninger var der efter Forf.s Mening Tale om en saa stærk Undervurdering af Risikoen, at Udbyttet af de udenlandske Kapitalplaceringer i Virkeligheden var lavere end af de hjemlige. Ansvarer herfor lægges paa Bankerne og den af dem underkøbte Finanspresse; jo daarligere Debitor, jo højere Emissionsprovision. Der gøres ogsaa opmærksom paa, at hvor det er en fremmed Stat eller Kommune, der laaner, behøver Villighed til at betale en høj Rente ikke at være Udtryk for, at Kapitalen finder en særlig produktiv Anvendelse. Det er tænkeligt, at Kapitalanlæggene i det fremmede har billiggjort visse Importvarer for den franske Forbruger og sat visse franske Eksportindustrier i Stand til bedre at udnytte Stordriftens Fordele, men paa den anden Side har Kapitaleksporten efter Forf.s Mening bidraget til den Forskydning, der som Helhed er foregaaet i Forholdet mellem Import- og Eksportvarepriserne til Ugunst for den franske Forbruger, ligesom han ogsaa er tilbøjelig til at gøre den medansvarlig for den apatiske, lidet initiativrige Holdning, der som Helhed har været karakteristisk for fransk Produktion. Det synes dog ejendommeligt, at der ikke i denne Forbindelse peges paa den stagnerende Befolkning, og at denne i det hele taget ikke er nævnt i Bogen med et eneste Ord blandt Aarsagerne til Frankrigs særlig store Kapitaleksport.

Bogen munder ud i følgende Trosbekendelse, der fortjener at citeres til Belysning af den Indstilling, man i Øjeblikket møder hos mange amerikanske Økonomer: »The study of French foreign investments supports, in my opinion, the growing belief that capital exports are not always beneficial to the exporting country and that some measure of intelligent control of the volume and direction of foreign investments is desirable. It may well be that the foreign investments to the *United States in the past decade* have in the main added to the national as well as to the world income while not reducing the real income of the American wage earner, but there is no certainty that continued unrestricted exports of capital will yield similar benefits.«

Sluttelig et Par meningsforstyrrende Trykfejl: Under Diagrammet S. 236 skal staa $\frac{\text{export quantity}}{\text{import quantity}}$ i Stedet for $\frac{\text{import quantity}}{\text{export quantity}}$. Henvisningen S. 219 nederst skal være til C. K. Hobson, ikke til J. A. Hobson. Paa S. 232 nederste Linie staar der 1800 i St. f. 1880. — Blandt Bogens talrige Literaturhenvisninger — dens Bibliografi omfatter foruden officielle Publikationer 113 Bøger og Tidsskriftafhandlinger — møder man kun siger og skriver eet tysk Arbejde — en Afhandling af R. Rosendorff i Jahrbücher fra 1901 om »Die Goldprämienpolitik der Banque de France und ihre deutschen Lobredner«.

Carl Iversen.